

«Сейфуллин оқулары – 18: « Жастар және ғылым – болашаққа көзқарас» халықаралық ғылыми -практикалық конференция материалдары = Материалы международной научно-практической конференции «Сейфуллинские чтения – 18: « Молодежь и наука – взгляд в будущее» - 2022.- Т.І, Ч.IV. - Б. 191-192

ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖЕР ЗАҢНАМАСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН ДАМУЫ

Нығмет А., 2-курс магистранты

С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Нұр-Сұлтан қ.

Қазақстан Республикасы әлемде аумағы бойынша 9-шы орынды иеленеді және орасан зор жер байлықтарына ие. Қазақстанның жер қоры 272,5 млн гектарды құрайды. Барлық жер ресурстарын, оның ішінде ауыл шаруашылық мақсатындағы жерлерді ұтымды пайдалану және жер қатынастарын реттеу өте күрделі мәселе болып табылады. Оны шешу жерді ауыл шаруашылығы айналымына барынша тартуды; өнімді алқаптарды пайдалану қарқындылығын және егіншілік мәдениетін арттыруды талап етеді; топырақтың эрозиясымен оның барлық көріністерінде, сондай-ақ жерге басқа да жағымсыз әсерлермен, оның бүлінуімен және ластануымен белсенді күресу.[1]

Еліміздің тәуелсіздік алуына және Қазақстан Республикасындағы нарықтық қатынастарға көшуіне байланысты жер қатынастарына өзгерістер енгізу қажеттілігі туындады. Жер реформасы бүкіл экономикалық қайта құру жүйесінің ажырамас бөлігі болды. Оларға экономикалық, әлеуметтік, саяси сипаттағы себептер жатады. Қазақстан Республикасының жер саясатының негізгі міндеттерінің бірі жоғары өнімді, экологиялық бағдарланған жер пайдалануды қалыптастыру, жер қатынастары мен жерге орналастыруды жетілдіру, жер ресурстарын басқарудың экономикалық тетіктерін әзірлеу, жер заңнамасының сақталуын бақылау арқылы жер ресурстарын ұтымды пайдалану мен қорғауды ғылыми-әдістемелік және нормативтік қамтамасыз ету болып табылады.[2]

Қазіргі уақытта жер қатынастары жүйесінде мынадай проблемаларды анықтауға болады: 1) заңнамалық актілерге жерге орналастыру жобаларына байланысты жылжымайтын мүлік кадастрының жұмыс істеуі мәселелері бойынша, сондай-ақ жерге орналастыруды алып тастау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу; кадастрлық қызметтен дербес құрылымға жұмыс істеу; 2) әкімшілік кодекстің тиісті баптарымен белгіленген жобаларда бекітілген жерге орналастыру және жерге орналастыру жұмыстарының тізбесін орындауға міндетті талаптарын қатайту; 3) жерге орналастыру жобаларын құруды ғылыми-әдістемелік қамтамасыз етуді жетілдіру; 4) ауылдық елді мекендердің жерге орналастыру жұмыстарын жүргізу тәртібі туралы ережелерді, әкімшілік-аумақтық бірліктердің жерге орналастыру схемаларын әзірлеу тәртібі туралы

ережелерді, жерге орналастыру қызметтерін көрсету туралы ережелерді әзірлеу қажеттілігі; 5) мемлекеттік басқаруда ақпараттық технологиялардың жеткіліксіз пайдаланылуы Қазақстандағы ақпараттандыру үдерісіне жаңа сапа беру қажеттілігін талап етеді.[3] Қазақстанда ақпараттандыру процесі қарқын алуда, жерге орналастыру қызметіне ақпараттық технологияларды енгізу және пайдалану тиімділігін айтарлықтай арттыру үшін қолайлы жағдайлар қалыптасты. Сонымен бірге, бұл процесте жер-кадастрлық мәліметтермен ақпараттық қамтамасыз ету деңгейін арттыру мәселелерін сапалы жаңа деңгейде іске асыруды қамтамасыз ету қажет. Осы міндеттерді іске асыру үшін мемлекеттік жер кадастрын ақпараттық қамтамасыз етуді және оның интернет технологиялар мен геопортал құралдарын пайдалана отырып, кадастрлық процестің барлық қатысушыларымен өзара іс-қимылын дамыту, электрондық форматта мемлекеттік қызметтер мен сервистерді дамыту қажет.[4]

Жерді ұтымды пайдалану мақсатында қолданыстағы Жер кодексіне бірқатар өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. Президенттің заң шығару бастамасы тәртібімен 2021 жылғы 13 мамырда «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жер қатынастары мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы қабылданды. Мемлекет басшысы пайдаланылмайтын ауыл шаруашылығы жерлерін мәжбүрлеп алып қою мерзімін қатарынан 2 жылдан 1 жылға дейін қысқартуды көздейтін заңға қол қойып, рәсім жеңілдетілді. Жосықсыз жер пайдаланушылар пайдаланылмайтын ауыл шаруашылығы жерлерінен өз еркімен бас тартуға экономикалық мәжбүрлеу жағдайларын жасау үшін 2020 жылғы желтоқсанда Салық кодексіне пайдаланылмайтын ауыл шаруашылығы жерлеріне салық ставкасын 10-нан 20 есеге дейін екі есе ұлғайтуды көздейтін түзетулер қабылданды. [5]

Сондай-ақ бірқатар басқа да заңнамалық актілер қабылданғаннан кейін де орын алып отырған проблемаларға байланысты қазіргі уақытта Қазақстан Республикасы аумағында қолданылып жүрген Жер кодексін елеулі түрде жаңарту қажеттігі туындауда.

Қазіргі таңда нарықтық қатынастардың дамуы, жер пайдалану құқығының артуы, экологиялық жағдайдың шиеленісуі, сонымен қатар күннен-күнге жер дауларының көптеп кездесуіне байланысты жерді пайдалану мен оны құқықтық қорғау саласындағы заңдарды реформалау барысы әлі де жалғасын табуда. Әрине, қоғам дамыған сайын мемлекеттің заңдары да заман талабына сай әзірленіп, реформалануы тиіс деп ойлаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1 Қазақстан Республикасының Жер кодексі, 2003 жыл 20 маусым (өзгертулер мен толықтырулар енгізілген)

2 Абельдина Р.К., Курманова Г.К., Молдумарова Ж.К., Смунёва Л.В., Молдумарова Ж.Е. Правовые и экономические аспекты использования

земель в Республике Казахстан // Вестник ЕНУ им. Л.Н. Гумилева. – 2015.- №4. – С. 442-445

3 N. Ozeranskaya, R. Abeldina, G. Kurmanova, L. Smunyova, Z. Moldumarova. Agricultural land management in the system of sustainable rural development in the Republic of Kazakhstan. // International Journal of Civil Engineering and Technology Volume 9, Issue 13, December 2018, Pages 1500-1513/

4 Абельдина Р.К., Нығмет А.Е., Қазіргі жағдайда жер ресурстарын басқару жүйесін нормативтік қамтамасыз етудің жай-күйі мен проблемалары // Сб. материал. Международ. науч. - теорет. конф. - Нур-Султан, 2021, - 339 с.

5 https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=35935636